

Antroposofins raslära

Denna artikel av **Sven Ove Hansson** publicerades ursprungligen i *Folkvett* 1988:4. Den återpubliceras med vissa justeringar då språkbruket ändrat sig under de 34 år som förlöpt sedan artikeln författades. Originalartikeln finns som PDF i Folkvettarkivet på Vetenskap och Folkbildnings hemsida.

ANTROPOSOFIN INNEFATTAR en esoterisk lära, det vill säga fördolda sanningar som de invigda kan få tillgång till. Sådan kunskap sägs finnas främst i Rudolf Steiners skrifter.

Antroposofins esoteriska läror handlar om andeväsen och om den materiella världens dolda andliga egenskaper. Rudolf Steiners utsagor om sådana ting ifrågasätts i praktiken aldrig inom antroposofin.

Den främsta kunskapskällan om den esoteriska antroposofin är Steiners så kallade föredragscykler, en mäktig samling texter som handlar om de mest skiftande ämnen. Antroposoferna anser inte att oförberedda människor kan förstå dessa skrifter. De gör därför inga ansträngningar att sprida dem. Tidigare hölls många av dessa texter också strängt hemliga.

Jag har emellertid tagit mig före att studera Steiners föredragscykler och andra Steiner- skrifter. Den första rapporten till Folkvetts läsare ska handla om Steiners raslära.

Varför är afrikaner svarta?

Rudolf Steiner återkom gång på gång till frågan om de olika människorasernas uppkomst och egenskaper. Detta är inget bitema i hans skrifter, utan en viktig del av hans stora historieskrivning om mänsklighetens utveckling och skickelse.

De fysiska kännetecknen på att tillhöra en viss "ras" förmedlas som bekant genom arv. Men enligt Steiner (som inte trodde på den biologiska utvecklingsläran) var det först under senare tid som raskännetecknen blivit ärftliga. Hans andevetenskap hade nämligen visat att "i det förgångna frambringades raskännetecknen av den plats där människor föddes".

Han gav också ganska detaljerade besked om hur raskännetecknen hade uppkommit. I afrikanens fall härstamade de från krafter som utgick från "en punkt som ligger i Afrikas inre. Från denna punkt verkar så att säga alla de krafter utstrålade från jorden, som särskilt ingriper på människan under hennes första barndomstid". Denna punkt påverkar därigenom "de människor som genom

Kilimanjaro.

hela sitt liv är helt beroende av dessa krafter, så att denna punkt fortvarigt präglar dem med de första barndomskännetecknen. Detta är ungefärligen en karaktäristik av alla de människor – vad gäller deras raskaraktär – som så att säga får de bestämmande krafterna ur marken vid denna punkt. Det som vi kallar den svarta rasen är väsentligen betingat av dessa egenskaper”. Svarta människor var alltså, enligt Steiner, barnsliga.

I ett annat sammanhang beskrev han de svarta som ”de sista resterna av den människogrupp hos vilka närings-systemet är förhärdat”, och i ytterligare ett sammanhang skrev han:

”Men de människor som alltför svagt utvecklat sitt jag-väsen, som var alltför utsatta för solens inverkan, de var som växter:

de avsatte under sin hud alltför mycket kolartade beståndsdelar – och blev svarta. Därför är negrarna svarta.”

De asiatiska folken

De ”gulhyade” människorna i Asien är enligt Steiner betingade av en punkt på jordytan som förser dem med ”människans senare ungdomskännetecken”. Dessa människor är, menade han, försedda med en alltför inåtvänd folkkaraktär:

”Se på dessa färger, med början hos negern och fram till den gula befolkning som står att finna i Asien. Därav har ni där kroppar, som återigen är fodral till de mest olika själar, med början i den helt passiva negersjälen, som är fullständigt hängiven omgivningen, den yttre physis, till den passiva själens andra nivå i Asiens olika delar.”

Steiner tvekade inte heller att döma ut olika enskilda asiatiska folkslag. Hunnerna beskrev han till exempel som ”de sista resterna av gamla atlantiska folk. De står i djup dekadans, som yttrar sig i en förruttnelse av deras astral- och eterkroppar”. Vidare fanns det ”sådana människor, som därigenom är degenererade, att nervsystemet förhärdades på alltför tidigt stadium och inte förblev mjukt tillräckligt länge – de sista resterna av dem är den malayiska rasen”. Ett annat slags förhärdning gav upphov till de mongoliska ”lägre folkklasserna”.

De utdöende indianerna

Men den människoras som fick minst nåd i Steiners ögon var indianerna. Även dessa var förknippade med en särskild ålder i människolivet, närmare bestämt med ”de kraf-

Yosemite nationalpark.

ter som har mycket att göra med människans utdöende”. Han beskrev dem som ”en degenererad människoras” och detta var också skälet till att de hade dukat under i så stor utsträckning:

”Det är inte på grund av européernas nycker som den indianska befolkningen har dött ut, utan på grund av att den indianska befolkningen måste förvärva de krafter som ledde till att den dog ut.”

Medan Afrikas svarta led av abnormt svag jagkänsla, hade indianerna det motsatta problemet. Detta var också orsaken till deras hudfärg.

”Och de har utvecklat detta Jag så starkt att det gått ända in i deras hudfärg: de blev kopparröda. De har utvecklats till dekadens.”

Den vita rasen

Den ras som Steiner beskrev i de mest uppskattande ordalagen var – föga överraskande – den vita. I en uppräkningslista av olika raser berättade han hur de var drabbade av "förhärdning" av olika organ. Uppräkningslistan avslutades med de människor som "inte förblev vid någon förhärdningsform överhuvudtaget." De återfanns i "de trakter som bildas av dagens Europa och Asien."

I ett annat sammanhang angav han att "de mognaste kännetecknen förses människorna med av den motsvarande punkten i det europeiska området. Det är helt enkelt en lagbundenhet."

När utomeuropeiska folk visade sig framgångsrika förklarade Steiner detta med att de lärt sig av européer.

"Man hänvisar idag ofta till att japanerna genomgår en betydelsefull utveckling utifrån sina karaktärsegenskaper – det är en illusion. Det är ingen utveckling som de genomför utifrån sina egenskaper. När de i det senaste kriget segrade med de av de europeiska folken uppfunna krigsfartygen och kanonerna, så har de betjänat sig av en främmande kultur. Det är ingen vidareutveckling när ett folk har antagit sådant som sprungit ut ur ett främmande folks väsen, utan för detta måste det utveckla sig ur sitt eget väsen. Det är detta det gäller!"

Steiner predikade en själavandringslära. Enligt denna kunde en och samma själ anta olika raser i olika inkarnationer. Vilken ras det blev berodde på dess beteende i det närmast föregående livet.

"En själ kan vara inkarnerad i en ras som förfaller, men om denna själ inte själv gör sig ond, behöver den inte åter inkar-

Schwarzwald.

neras i en nedåtsjunkande ras, den inkarneras åter i en uppåtsligande ras.”

Det gäller med andra ord att vara en god människa. Annars kan man bli svart eller japan i nästa liv!

Raslära i svensk antroposofi

Allt detta skulle enbart ha varit kulturhistoria om de nutida antroposoferna klart hade tagit avstånd från Steiners raslära. Men så är inte fallet. Tvärtom återspeglas den i skrifter och uttalanden från även svensk antroposofi av idag.

År 1979 gav föreningen för antroposofisk läkekonst (FALK) ut en skrift med titeln ”Några riktlinjer för spädbarn- och småbarnskosten.” Där beskrivs de olika människors serna på ett sätt som starkt anknyter till Steiners idéer. Indianerna beskrivs som ”en typiskt melankolisk ras, präglad

av planeten Saturnus”. Om svarta människor heter det:

”De afrikanska folkstammarna är till sitt temperament övervägande sangviniska. Afrikanen rör sig gärna och tar livlig del i allt som händer och sker.”

Vidare:

”I motsats till indianerna har negrerna i USA klarat den vite mannens civilisation och anpassat sig till den.”

Även de asiatiska folken beskrivs i full enlighet med Steiners lära:

”Den östliga kulturen är på visst sätt flegmatisk. Den har sköna dygder i likhet med det kontemplativa betraktandet med sin stegring i meditationen, men den saknar den aktivitet, som fordras för att kunna utveckla det västliga medvetandet.”

Om de nordiska folkslagen fick man veta att det ”bodde en oerhörd dådkraft i Nordens unga folk”.

I en artikel i den antroposofiska tidskriften Falk-bladet år 1981 heter det att ”österns människa” är ”imåtvänd, jordfjärran och lätt i lemmarna. Huden är porslinsartad, nästan genomskinlig, och blicken talar om uthållighet, tålamod och ett rofyllt inre liv.”

I en skrift utgiven av FALK år 1985 heter det:

”De österländska folken, särskilt de indiska, går mycket långsamt igenom medvetenhetsutvecklingen. I Grekland grundades en helt ny form av tänkande som har utbredd sig i västerlandet, men i den gamla östern, också i Kina, har denna utveckling för långa tider stannat upp.”

I en skrift av en antroposof med det svenskklingande namnet Kerstin Olsson, från år 1985, heter det:

”Risiet understödjer det flegmatiska temperamentet och en inåtvänd, kontemplativ livshållning. Till utbildandet av det västliga medvetandet förmedlar inte riset samma underlag som våra egna sädesslag gör.”

Rasism?

Är då detta rasism? Med rasism brukar man i regel mena uppfattningen att människor av olika ”ras” ska behandlas olika. Detta verkar inte att vara antroposofernas uppfattning. Antroposofen Mats Wilzén har i en tidningsartikel framhållit att antroposoferna visserligen anser att människoraserna har olika egenskaper, men att det inte därav följer att de skulle ha olika värde:

”Vi kan intressera oss för det italienska folkkynnet likaväl som för det svenska. Värderingar nedlåter vi oss fortfarande inte till. Rasist är inte den som är uppmärksam på mänskliga olikheter, det rasistiska ligger i att värdera den ena rasen mot den andra,”

Men detta hindrar inte att antroposofernas skildring av de olika rasernas egenskaper stämmer förbluffande väl överens med de

gängse uppfattningarna i vit rasism. Det borde kunna stämma till eftertanke.

Antroposoferna håller på att skaffa sig en alltmer etablerad ställning i sam-

Detta hindrar inte att antroposofernas skildring av de olika rasernas egenskaper stämmer väl överens med uppfattningarna i vit rasism.

hället. I takt med att de lyckas med detta ökar risken att deras raslära kan användas som något slags legitimering för att man visst kan få tycka att raserna har olika psykiska egenskaper. Därför är denna fråga allvarlig, trots att antroposoferna veterligen inte är skyldiga till någon rasförföljelse.

Det bästa vore om antroposoferna kunde förmås att överge denna del av sin lära. Men mitt studium av Steiners skrifter har gjort mig pessimistisk på den punkten. Så mycket av den övriga antroposofin är sammanvävt med rasläran, att det i så fall måste bli en ganska omfattande lärorevision. Och en sådan vore, verkar det, främmande för antroposofins natur. ✍

Noter

1. Steiner, Rudolf. Die Mission einzelner Volksseelen (1910), s 4:6.
2. D:o, s 4:8.
3. D:o, s 4:8.
4. Steiner, Rudolf. Welt, Erde und Mensch (1908), s 6:16.
5. Steiner, Rudolf. Geisteswissenschaftliche Menschenkunde (1908-1909), s 5:9.
6. Die Mission. ..., s 4-8.
7. Geisteswissenschaftliche. ..., s 5:10-11.
8. R Steiner, Die Theosophie des Rosenkreuzers, 1907, s 37.
9. Welt, Erde. ..., s 6:16.
10. R Steiner, Vor dem Tore der Theosophie, 1906, s 37. Samt: Welt, Erde. ..., s 6:16.
11. Die Mission. ..., s 4:9.
12. Welt, Erde. ..., s 6:16.
13. Die Mission. ..., s 4:9.
14. Geisteswissenschaftliche..., s 5:14. Se även s 5:9.
15. Welt, Erde..., s 6:17.

16. Die Mission...,s 4:9.
17. Welt, Erde....", s 10:13-14.
18. R Steiner, Vor dem Tore der Theosophie, 1906, s 42.
- 19.-22. FALK, "Några riktlinjer för späd- och små- barnskosten", 1979.
23. FALK nr 3, 1981, 39.
24. Uno Renzenbrink, "Näringens andliga bakgrund -de sju sädesslagen", FALK 1985, s11.
25. Kerstin Olsson, "Barnets näring under de första åren", FALK 1985.
26. Folkbladet Östgöten, 3 juni 1985.